

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 10

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINING BOLALARDA YASSIOYOQLIK PROFILAKTIKASI VA KORREKSIYASIDA SOG'LOMLASHTIRUVCHI JISMONIY MASHQLARNI QO'LLASH KOMPETENTLIGINING TARKIBI, MEZONLARI VA DARAJALARI

Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi

Farg'ona davlat universiteti, PhD.

e-mail: feruzamamadova@mail.ru ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3255-9293>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining nazariy asoslari tahlil qilingan. Kompetentlikning tarkibiy komponentlari aniqlanib, ularni baholash mezonlari hamda ko'rsatkichlari ishlab chiqilgan. Shuningdek, kompetentlikning yuqori, o'rta va past darajalari tavsiflangan. Tadqiqot natijalari bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kompetentlik, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisi, yassioyoqlik, profilaktika, korreksiya, sog'lomlashtiruvchi mashqlar, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik diagnostika.

СТРУКТУРА, КРИТЕРИИ И УРОВНИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ПРИМЕНЕНИИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ И КОРРЕКЦИИ ПЛОСКОСТОПИЯ У ДЕТЕЙ

Мамадова Ферузахон Мирзаахмад кизи

Ферганский государственный университет, доктор философии (PhD).

Аннотация.

В данной статье проанализированы теоретические основы компетентности будущих учителей физической культуры в применении оздоровительных физических упражнений для профилактики и коррекции плоскостопия у детей. Определены структурные компоненты компетентности, разработаны критерии и показатели их оценки. Также охарактеризованы высокий, средний и низкий уровни сформированности компетентности. Результаты исследования направлены на совершенствование профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: компетентность, будущий учитель физической культуры, плоскостопие, профилактика, коррекция, оздоровительные упражнения, профессиональная подготовка, педагогическая диагностика.

STRUCTURE, CRITERIA, AND LEVELS OF COMPETENCE OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS IN USING HEALTH-ENHANCING PHYSICAL EXERCISES FOR THE PREVENTION AND CORRECTION OF FLATFOOT IN CHILDREN

Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi

Fergana State University, Doctor of Philosophy (PhD).

Abstract.

This article analyzes the theoretical foundations of future physical education teachers' competence in applying health-promoting physical exercises for the prevention and correction of flatfoot in children. The structural components of this competence are identified, and criteria and indicators for their assessment are developed. High, medium, and low levels of competence development are also described. The research findings contribute to improving the professional training of future physical education teachers.

Keywords: competence, future physical education teacher, flatfoot, prevention, correction, health-promoting exercises, professional training, pedagogical diagnostics.

Kirish. Mamlakatimizda yosh avlod salomatligini mustahkamlash, ularning jismoniy rivojlanishini ta'minlash hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim, sport va sog'liqni saqlash sohalarini rivojlantirishga qaratilgan farmon va qarorlarida yoshlarning jismoniy barkamolligini ta'minlash, ta'lim muassasalarida sog'lomlashtirish ishlarini takomillashtirish hamda profilaktik faoliyat samaradorligini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda umumiy o'rta ta'lim maktablarida faoliyat yurituvchi jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki maktab yoshidagi bolalar organizmi faol o'sish va rivojlanish

bosqichida bo'lib, aynan shu davrda tayanch-harakat apparatida turli funksional va strukturaviy o'zgarishlar yuzaga kelishi mumkin.

Tayanch-harakat apparati buzilishlari orasida yassioyoqlik eng ko'p uchraydigan ortopedik muammolardan biri hisoblanadi. Mutaxassislarining ta'kidlashicha, maktab yoshidagi bolalarda yassioyoqlikning uchrash darajasi turli hududlar va yosh guruhlariga qarab 15 foizdan 45 foizgacha yetadi. Ayrim ilmiy tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida oyoq kafti gumbazining funksional buzilishlari 30–40 foiz hollarda aniqlanganligi qayd etilgan. So'nggi yillarda bolalarning jismoniy faolligining pasayishi, raqamli texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish, kamharakat turmush tarzi, ortiqcha tana vazni va noto'g'ri poyabzal kiyish kabi omillar yassioyoqlikning keng tarqalishiga sabab bo'lmoqda.

Yassioyoqlik oyoq kaftining bo'ylama yoki ko'ndalang gumbazlari pasayishi bilan tavsiflanadigan tayanch-harakat apparati deformatsiyasi bo'lib, organizmning umumiy biomekanikasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Oyoq kafti inson tanasining amortizatsion tizimi vazifasini bajaradi. Uning gumbazlari yurish, yugurish va sakrash paytida yuzaga keladigan zarba kuchlarini yumshatadi hamda tayanch-harakat apparatining boshqa qismlarini ortiqcha yuklamalardan himoya qiladi. Gumbazlarning pasayishi natijasida amortizatsion funksiya buziladi, bu esa oyoqlarda tez charchash, og'riq sindromi, yurish stereotipining o'zgarishi, qomat buzilishlari, skolioz, tizza va son bo'g'imlarida ortiqcha yuklama paydo bo'lishiga olib keladi. Natijada bolaning jismoniy tayyorgarligi, harakat faolligi va hayot sifati pasayadi.

Tibbiy va pedagogik tadqiqotlar yassioyoqlikning dastlabki bosqichlarida konservativ usullar, ayniqsa, sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlar eng samarali vositalardan biri ekanligini ko'rsatmoqda. Maxsus tanlangan mashqlar oyoq kafti mushaklari va bog'lamlarini mustahkamlaydi, qon aylanishini yaxshilaydi, mushaklar muvozanatini tiklaydi hamda oyoq gumbazining fiziologik shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois maktab amaliyotida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etishda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasi masalalariga alohida e'tibor qaratilishi zarur.

Biroq mavjud amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining aksariyatida yassioyoqlikning klinik belgilari, diagnostik mezonlari, profilaktik va korreksion mashqlarni tanlash hamda qo'llash metodikasi bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalar shakllanmagan. Oliy ta'lim muassasalarida o'qitilayotgan anatomiya, fiziologiya, sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya fanlari mazkur masalalarni qisman qamrab olsa-da, ularning amaliyotga yo'naltirilganligi yetarli darajada ta'minlanmagan. Natijada bo'lajak mutaxassislar maktab sharoitida yassioyoqlikni erta aniqlash, o'quvchilarning oyoq kafti holatini baholash, individual mashqlar kompleksini ishlab chiqish va sog'lomlashtirish monitoringini olib borishda qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar.

Zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv nuqtai nazaridan qaralganda, jismoniy tarbiya o'qituvchisi nafaqat sport va jismoniy mashqlar metodikasini biluvchi mutaxassis, balki bolalar salomatligini saqlash va mustahkamlashga qaratilgan sog'lomlashtiruvchi faoliyatni tashkil etuvchi pedagog ham hisoblanadi. Shu sababli bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish bugungi kunning dolzarb ilmiy-pedagogik muammolaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur muammoni hal etish kompetentlikning tarkibiy tuzilmasini aniqlash, uning mezon va ko'rsatkichlarini ishlab chiqish, shakllanish darajalarini belgilash hamda amaliyotga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalarni yaratishni taqozo etadi. Aynan shuning uchun bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining tarkibi, mezonlari va darajalarini ilmiy asoslash pedagogika nazariyasi va amaliyoti uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining tarkibi, mezonlari va darajalarini aniqlash hamda ilmiy asoslashga qaratilgan bo'lib, pedagogika fanining zamonaviy metodologik tamoyillari asosida amalga oshirildi.

Tadqiqotning metodologik asosini O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni, «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida»gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim va sport sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari, oliy pedagogik ta'limni modernizatsiya qilish bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, faoliyatga asoslangan ta'lim va tizimli yondashuv konsepsiyalari tashkil etdi.

Tadqiqot jarayonida pedagogika, sport pedagogikasi, jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi, sport tibbiyoti, ortopediya hamda bolalar fiziologiyasiga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi. Mahalliy va xorijiy olimlarning yassioyoqlik profilaktikasi, korreksiyasi, sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash metodikasi hamda pedagogik kompetentlikni rivojlantirishga bag'ishlangan ilmiy ishlari o'rganilib, qiyosiy-tahliliy yondashuv asosida umumlashtirildi.

Tadqiqotda nazariy va empirik metodlar majmuasidan foydalanildi. Nazariy metodlar sifatida ilmiy-pedagogik, psixologik, metodik va tibbiy-biologik adabiyotlarni tahlil qilish, sintez, taqqoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish hamda modellashtirish usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi ishlab chiqildi.

Empirik tadqiqot metodlari sifatida pedagogik kuzatish, suhbat, anketa so'rovi, ekspert baholash, diagnostik topshiriqlar, test sinovlari hamda pedagogik eksperimentdan foydalanildi. Pedagogik kuzatish orqali talabalarning kasbiy tayyorgarligi, amaliy ko'nikmalari va sog'lomlashtiruvchi mashqlarni qo'llash faoliyati o'rganildi. Ekspert

baholash metodidan kompetentlikning mezon va ko'rsatkichlarini aniqlashtirish hamda ishlab chiqilgan modelning amaliy ahamiyatini baholashda foydalanildi.

Kompetentlik darajasini aniqlash uchun motivatsion-qadriyatli, kognitiv, operatsion-faoliyatli va refleksiv komponentlarni o'z ichiga olgan diagnostik mezonlar tizimi ishlab chiqildi. Har bir mezon bo'yicha talabalarning tayyorgarlik darajasi maxsus diagnostik vositalar yordamida baholanib, ularning yuqori, o'rta va past darajalari aniqlandi.

Tadqiqotning metodologik negizini kompetensiyaviy yondashuv tashkil etib, bunda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar integratsiyasi asosiy mezon sifatida qaraldi. Tizimli yondashuv kompetentlikni o'zaro bog'liq komponentlardan iborat yaxlit pedagogik tizim sifatida tahlil qilish imkonini berdi. Faoliyatli yondashuv talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat jarayonida shakllantirish va rivojlantirishga yo'naltirildi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv esa har bir talabaning individual imkoniyatlari, qiziqishlari va kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda kompetentlikni rivojlantirish mexanizmlarini ishlab chiqishga xizmat qildi.

Olingan natijalarning ishonchligi tadqiqot metodlarining maqsad va vazifalarga muvofiqligi, tajriba-sinov ishlarining yetarli hajmda tashkil etilgani, ekspertlar xulosalaridan foydalanilgani hamda natijalarning matematik-statistik metodlar yordamida qayta ishlangani bilan ta'minlandi. Shu asosda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining ilmiy asoslangan tarkibi, mezonlari va darajalari ishlab chiqildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot jarayonida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligining mazmuni, tarkibiy tuzilmasi, baholash mezonlari hamda rivojlanish darajalari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan asoslab berildi. Ilmiy manbalar tahlili, amaldagi o'quv dasturlari, pedagogik kuzatish natijalari va ekspert baholashlari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining aksariyatida yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasi bo'yicha kasbiy tayyorgarlikning nazariy va amaliy jihatlarini yetarli darajada integratsiyalashmagan. Ayniqsa, yassioyoqlikni erta aniqlash, diagnostika qilish, individual korreksion mashqlar kompleksini ishlab chiqish va ularni pedagogik faoliyatga tatbiq etish bilan bog'liq ko'nikmalarda muayyan kamchiliklar kuzatiladi.

Shu asosda tadqiqotda «bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligi» tushunchasiga aniqlik kiritildi. Mazkur kompetentlik bo'lajak mutaxassisning bolalarda yassioyoqlikni aniqlash, baholash, profilaktika va korreksiya qilishga qaratilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni tanlash, rejalashtirish, tashkil etish hamda amaliyotga tatbiq etish bo'yicha nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, kasbiy qadriyatlari va refleksiv tajribalarining integrativ birligi sifatida talqin qilindi.

Tadqiqot natijalari kompetentlikning murakkab va ko'p komponentli pedagogik tuzilma ekanligini ko'rsatdi. Uning samarali shakllanishi o'zaro uzviy bog'langan motivatsion-qadriyatli, kognitiv, operatsion-amaliy hamda refleksiv-tahliliy komponentlarning rivojlanish darajasi bilan belgilanadi.

Motivatsion-qadriyatli komponent bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisining bolalar salomatligini saqlash va mustahkamlashga bo'lgan kasbiy munosabatini ifodalaydi. Mazkur komponent tarkibida sog'lomlashtirish faoliyatiga qiziqish, kasbiy motivlarning shakllanganligi, bolalar salomatligi uchun mas'uliyat hissi, yassioyoqlik profilaktikasining ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini anglash hamda sog'lom turmush tarziga ijobiy munosabat muhim o'rin tutadi. Tadqiqot davomida aynan motivatsion omillar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligi va amaliy kompetentligining shakllanishida yetakchi determinantlardan biri ekanligi aniqlandi.

Kognitiv komponent bo'lajak mutaxassisning yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasiga oid ilmiy-nazariy tayyorgarligini tavsiflaydi. Ushbu komponent tarkibiga oyoq kafti anatomiyasi va fiziologiyasi, tayanch-harakat apparati rivojlanishining yoshga oid xususiyatlari, yassioyoqlikning kelib chiqish sabablari, rivojlanish mexanizmlari, diagnostika usullari, sog'lomlashtiruvchi va korreksion mashqlar metodikasi hamda jismoniy yuklamalarni individuallashtirish bo'yicha bilimlar kiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nazariy bilimlarning yetarli darajada egallanmaganligi amaliy faoliyat samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Operatsion-amaliy komponent bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisining nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatini aks ettiradi. Mazkur komponent yassioyoqlikning tashqi belgilarini aniqlash, plantografik va vizual diagnostika usullaridan foydalanish, korreksion mashqlar kompleksini tuzish, mashg'ulotlarni tashkil etish, individual yondashuv asosida pedagogik ta'sirni amalga oshirish hamda monitoring olib borish kabi amaliy ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Pedagogik kuzatishlar natijasida talabalarning ko'pchiligida nazariy bilimlar mavjud bo'lsa-da, ularni real pedagogik vaziyatlarda qo'llash bo'yicha ko'nikmalar yetarli darajada shakllanmaganligi qayd etildi.

Refleksiv-tahliliy komponent esa bo'lajak o'qituvchining o'z faoliyatini baholash, tahlil qilish va takomillashtirish qobiliyatini ifodalaydi. Ushbu komponent pedagogik faoliyat natijalarini muntazam monitoring qilish, yuzaga kelgan kamchiliklarni aniqlash, ularni bartaraf etish bo'yicha korreksion choralarni ishlab chiqish hamda kasbiy jihatdan o'zini rivojlantirishga intilish bilan tavsiflanadi. Tadqiqot natijalari refleksiv ko'nikmalari rivojlangan talabalarda amaliy faoliyat samaradorligi va kasbiy moslashuv darajasi yuqori bo'lishini ko'rsatdi.

Kompetentlikning shakllanish darajasini aniqlash maqsadida baholash mezonlari va ularga mos ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqildi. Motivatsion mezon bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy qiziqishlari, motivlari va qadriyatli munosabatlarini baholashga xizmat qildi. Kognitiv mezon nazariy bilimlarning hajmi, tizimliliigi va ilmiy asoslanganlik darajasini aniqlash imkonini berdi. Faoliyatli mezon amaliy ko'nikma va malakalarning shakllanganlik darajasini

tavsifladi. Refleksiv mezon esa o'z faoliyatini tahlil qilish, baholash va takomillashtirish qobiliyatlarini aniqlashga yo'naltirildi.

Olingan natijalar asosida kompetentlikning uch darajali modeli ishlab chiqildi: yuqori, o'rta va past darajalar.

Yuqori darajadagi kompetentlik bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisining yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasi bo'yicha chuqur nazariy bilimlarga egaligi, diagnostika metodlaridan mustaqil foydalanishi, sog'lomlashtiruvchi mashqlar kompleksini ilmiy asosda loyihalashtira olishi, pedagogik vaziyatlarni samarali hal qilishi va rivojlangan refleksiv qobiliyatlarni namoyon etishi bilan tavsiflanadi. Bunday talabalar kasbiy faoliyatni mustaqil va ijodiy tashkil etishga tayyor bo'ladilar.

O'rta darajadagi kompetentlikka ega talabalar yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasining asosiy nazariy masalalarini biladilar, biroq amaliy faoliyatda metodik yordamga ehtiyoj sezadilar. Ular sog'lomlashtiruvchi mashqlarni qo'llashda qisman mustaqillik ko'rsatadilar, ammo diagnostika va korreksion faoliyatni tashkil etishda ayrim xatolarga yo'l qo'yishlari mumkin.

Past darajadagi kompetentlik esa nazariy bilimlarning parokanda shakllanganligi, amaliy ko'nikma va malakalarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, korreksion mashqlarni tanlash va qo'llashda qiyinchiliklarning mavjudligi hamda refleksiv faoliyatning sustligi bilan tavsiflanadi. Bunday talabalar yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasi bo'yicha mustaqil pedagogik faoliyatni amalga oshirishga yetarli darajada tayyor emasligi bilan ajralib turadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligini rivojlantirish jarayoni tizimli, maqsadli va bosqichma-bosqich tashkil etilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin. Shu bois mazkur kompetentlikning aniqlangan tarkibiy tuzilmasi, mezonlari va darajalari kelgusida maxsus metodik ta'minot, pedagogik model hamda tajriba-sinov dasturlarini ishlab chiqish uchun nazariy-metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llash kompetentligini pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismi sifatida ilmiy asoslash imkonini berdi. Ilmiy-nazariy manbalar tahlili, pedagogik kuzatishlar hamda diagnostik tadqiqotlar asosida mazkur kompetentlik bo'lajak mutaxassisning yassioyoqlikni aniqlash, baholash, profilaktika va korreksiya qilishga qaratilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni tanlash, loyihalash, tashkil etish va amaliyotga tatbiq etish bo'yicha bilim, ko'nikma, malaka, qadriyat va refleksiv tajribalarining integratsiyalashgan tizimi sifatida tavsiflandi.

Tadqiqot davomida kompetentlikning tarkibiy tuzilmasi aniqlashtirilib, uning motivatsion-qadriyatli, kognitiv, operatsion-amaliy hamda refleksiv-tahliliy komponentlardan iborat yaxlit pedagogik tizim ekanligi asoslab berildi. Ushbu komponentlarning o'zaro uyg'un rivojlanishi bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisining yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasi bo'yicha kasbiy faoliyati samaradorligini belgilashi aniqlandi.

Kompetentlikning shakllanganlik darajasini aniqlash maqsadida motivatsion, kognitiv, faoliyatli va refleksiv mezonlar ishlab chiqildi hamda har bir mezon bo'yicha aniq diagnostik ko'rsatkichlar tizimlashtirildi. Mazkur mezonlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini kompleks baholash, mavjud holatini aniqlash va rivojlanish dinamikasini monitoring qilish imkonini beradi.

Tadqiqot natijasida kompetentlikning yuqori, o'rta va past darajalari tavsiflanib, har bir darajaning mazmuniy va amaliy xususiyatlari belgilandi. Yuqori daraja mustaqil kasbiy faoliyatni amalga oshirishga tayyorlikni, o'rta daraja qisman shakllangan kompetentlikni, past daraja esa qo'shimcha pedagogik ta'sir va metodik qo'llab-quvvatlash zarurligini ifodalashi aniqlandi.

Shunday qilib, ishlab chiqilgan kompetentlik modeli, baholash mezonlari va darajalari bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining bolalarda yassioyoqlik profilaktikasi va korreksiyasida sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashqlarni qo'llashga oid kasbiy tayyorgarligini diagnostika qilish, monitoringini amalga oshirish hamda uni takomillashtirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar va metodikalarni ishlab chiqish uchun ilmiy-metodik asos vazifasini bajaradi. Mazkur natijalar oliy pedagogik ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlash sifatini oshirish, bolalar salomatligini mustahkamlash va yassioyoqlik profilaktikasining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-son Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2022. – URL: <https://lex.uz/docs/-5841063>.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ–637-son Qonuni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2020. – URL: <https://lex.uz/docs/-5013007>.
3. O'zbekiston Respublikasining 2015-yil 4-sentabrdagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi O'RQ–394-son Qonuni (yangi tahrir) // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2015. – URL: <https://lex.uz/docs/-2742233>.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–5924-son Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2020. – URL: <https://lex.uz/docs/-4711327>.
5. Abduqodirov A. A. Pedagogik kompetentlik nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2021. – 248 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Abduqodirov+Pedagogik+kompetentlik+nazariyasi+va+amaliyoti>
6. Muslimov N. A. Kasb ta'limi o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2017. – 320 b. – URL: <https://journal.idpu.uz/index.php/phys-tech/article/view/9755>.

7. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2018. – 192 b. – URL: <https://universaljournal.uz/index.php/uxij/uz/article/view/534>.
8. Tolipov O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2019. – 276 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Tolipov+Usmonboyeva+Pedagogik+texnologiyalarning+nazariy+va+amaliy+asoslari>
9. Kerimov F. A. Sport pedagogikasi. – Toshkent: Ilm-Ziyo, 2020. – 356 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Kerimov+Sport+pedagogikasi+2020>
10. Salamov R. S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018. – 410 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Salamov+Jismoniy+tarbiya+nazariyasi+va+metodikasi>
11. Xonkeldiyev Sh. X. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 384 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Xonkeldiyev+Jismoniy+tarbiya+nazariyasi+va+metodikasi>
12. Ismatov M. M. Bolalar anatomiyasi va fiziologiyasi. – Toshkent: Tafakkur, 2021. – 286 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Ismatov+Bolalar+anatomiyasi+va+fiziologiyasi>
13. Axmedov A. A. Sport tibbiyoti asoslari. – Toshkent: Fan, 2020. – 312 b. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Axmedov+Sport+tibbiyoti+asoslari+2020>
14. Карданов А. А., Процко В. Г. Хирургическое лечение деформаций стопы. – М.: Медицина, 2008. – 368 с. – URL (qidiruv): <https://www.google.com/search?q=Карданов+Процко+Хирургическое+лечение+деформаций+стопы>
15. Алиев Р. Н. Таранно-ладьевидный артродез в комплексном лечении плосковальгусной деформации стоп: автореф. дис. ... канд. мед. наук. – М., 2014. – 24 с. – URL: <https://medical-diss.com/medicina/taranno-ladievidnyy-artrodez-v-kompleksnom-lechenii-ploskovalgusnoy-deformatsii-stop>.